

Open Journal of Animation, Film and Interactive Media in Education and Culture [AFIMinEC]

Vol 3, No 1 (2022)

AFIMEC

Εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ «Ανακυκλώνουμε, δεν πετάμε»

Μαρία Μπαλτά, Παρασκευή Παπαχλιμίντζου, Άννα Ράμα, Αλιβίζος (Λοΐζος) Σοφός

doi: [10.12681/afinmec.30066](https://doi.org/10.12681/afinmec.30066)

To cite this article:

Μπαλτά . Μ., Παπαχλιμίντζου Π., Ράμα . Ά., & Σοφός Α. (Λοΐζος) . (2022). Εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ «Ανακυκλώνουμε, δεν πετάμε» . *Open Journal of Animation, Film and Interactive Media in Education and Culture [AFIMinEC]*, 3(1). <https://doi.org/10.12681/afinmec.30066>

Εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ «Ανακυκλώνουμε, δεν πετάμε»

Μπαλτά Μαρία
Πανεπιστήμιο ΕΚΠΑ,
ΠΕ70
mbalta@primedu.uoa.gr

**Παπαγλημίντζου
Παρασκευή**
Πανεπιστήμιο
Πατρών, ΠΕ70
parpap100@gmail.com

Ράμα Άννα
ΕΚΠΑ,
ΠΕ02
annie.phil.23@gmail.com

**Αλιβίζος (Λοΐζος)
Σοφός**
Καθηγητής,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Isofos@rhodes.aegean.gr

Abstract

The film "We don't throw, we recycle!", is a documentary which was created as part of the MSc "Instructional Design and Distance Learning". Its main goal is to inform, reflect and raise students' awareness of the meaning and dimensions of recycling, with events that occur both in Athens and in a provincial city, Kamena Vourla. It is related to the issue of garbage pollution in cities, the explanation and analysis of the importance of the concept of recycling, the process carried out in the recycling factories and the materials produced, as well as the connection with the educational reality and the perspective of children. After a brief study of the literature, and being ourselves teachers, we understand that there has been a great interest in the concept of recycling, which to some extent appears confused in the minds of students. For this reason, in order for students to be informed about the meaning and importance of the recycling process, we incorporated vivid images, sounds, students' interviews, facts and data.

Key-words: Educational film, Documentary, recycling, garbage, recycling bins, recycling plant

Περίληψη

Η ταινία «Δεν πετάμε, ανακυκλώνουμε!», αποτελεί ένα ντοκιμαντέρ που δημιουργήθηκε στα πλαίσια του ΠΜΣ "Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός Διαδικτυακής Εκπαίδευσης". Βασικός στόχος του είναι να ενημερώσει, να προβληματίσει αλλά και να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές, γύρω από την έννοια και τις διαστάσεις της έννοιας της ανακύκλωσης, με συμβάντα που συμβαίνουν τόσο στην Αθήνα όσο και σε μια επαρχιακή πόλη, τα Καμένα Βούρλα. Σχετίζεται με το ζήτημα της ρύπανσης των σκουπιδιών στις πόλεις, την επεξήγηση και την ανάλυση της σημασίας της έννοιας της ανακύκλωσης, την διαδικασία που επιτελείται στα εργοστάσια ανακύκλωσης καθώς και τα υλικά που παράγονται αλλά και τη σύνδεση με την εκπαιδευτική πραγματικότητα και την οπτική των παιδιών. Έπειτα από μια σύντομη μελέτη της βιβλιογραφία, και ούσες δασκάλες, κατανοούμε πως έχει εκδηλωθεί μεγάλο ενδιαφέρον γύρω από την έννοια της ανακύκλωσης, η οποία σε κάποιο βαθμό παρουσιάζεται συγκεχυμένη στο μυαλό των μαθητών. Γι' αυτό το λόγο λοιπόν, προκειμένου οι μαθητές να ενημερωθούν για την έννοια και τη σπουδαιότητα της διαδικασίας της ανακύκλωσης, ενσωματώσαμε έντονες εικόνες, ήχο, πραγματικά δεδομένα και συνεντεύξεις μαθητών.

Λέξεις- Κλειδιά: Εκπαιδευτική ταινία, Ντοκιμαντέρ, ανακύκλωση, σκουπίδια, κάδοι ανακύκλωσης, εργοστάσιο ανακύκλωσης

1. Θεωρητική προσέγγιση

Κεντρικό θέμα της ταινίας αποτελεί η έννοια της ανακύκλωσης και οι διαφορετικές διαστάσεις και πλευρές της. Η ταινία ξεκινά με μια σύντομη εισαγωγή, με αφορμή το πρόβλημα της ρύπανσης του φυσικού αλλά και του υδάτινου περιβάλλοντος, με πλάνα από περιοχές της Αθήνας αλλά και τα Καμένα Βούρλα. Συνεχίζει οριοθετώντας την έννοια της ανακύκλωσης και δίνοντας μας μερικές γενικές πληροφορίες για την παγκόσμια ημέρα της ανακύκλωσης. Ακόμη, συνεχίζει τονίζοντας τη σπουδαιότητα της ανακύκλωσης, τόσο για την διατήρηση ενός καθαρού περιβάλλοντος αλλά ακόμη περισσότερο για την εξασφάλιση της υγείας των ανθρώπων, μέσω της διαβίωσής τους σ' ένα καθαρό τόπο. Προχωρώντας, συναντάμε την ανάλυση των κατηγοριών των κάδων καθώς και της αντιστοίχισης του υλικού που πετάμε σε κάθε κάδο. Επίσης, γίνεται μια μικρή αναφορά στην διαδικασία συλλογής σκουπιδιών από τα απορριμματοφόρα, καθώς και στους νέους κάδους ανακύκλωσης. Ακόμη, γίνεται μια παρουσίαση των εργοστασίων ανακύκλωσης που υπάρχουν σε όλη την Ελλάδα αλλά και των σταδίων της διαδικασίας που επιτελείται. Τέλος, γίνεται λόγος για την ποικιλία των προϊόντων που παράγονται από τα ανακυκλώσιμα υλικά αλλά και πραγματοποιείται η σύνδεση της έννοιας της ανακύκλωσης με την εκπαιδευτική πραγματικότητα και με τους τρόπους που παρουσιάζεται η ανακύκλωση στα σχολικά βιβλία. Λίγο πριν το τέλος της ταινίας, βρίσκονται τοποθετημένες οι ζωγραφιές, αλλά και οι συνεντεύξεις των παιδιών μέσω των οποίων παρουσιάζεται η έννοια της ανακύκλωσης μέσα από τα μάτια τους.

Έπειτα από μια σύντομη μελέτη της βιβλιογραφίας, κατανοούμε πως έχει εκδηλωθεί μεγάλο ενδιαφέρον γύρω από την έννοια της ανακύκλωσης, η οποία σε κάποιο βαθμό παρουσιάζεται συγκεχυμένη στο μυαλό των μαθητών, γι' αυτό το λόγο λοιπόν, προκειμένου οι μαθητές να ενημερωθούν για την έννοια και τη σπουδαιότητα της διαδικασίας της ανακύκλωσης, τα είδη των κάδων καθώς και τι υλικά αντιστοιχούν σε κάθε κάδο, τους νέους κάδους, τα στάδια που ακολουθούνται στα εργοστάσια, στην διαδικασία της ανακύκλωσης καθώς και συνεντεύξεις, ώστε να προβληματιστούν και μετά να κινητοποιηθούν σε θέματα της διατήρησης ενός καθαρού περιβάλλοντος.

Η βασική έννοια διδασκαλίας είναι η έννοια της ανακύκλωσης με τις υποενότητές της, τις κατηγορίες των κάδων και το είδος των υλικών που τοποθετούνται σε κάθε κάδο, την ανάλυση των σταδίων της διαδικασίας της ανακύκλωσης που ακολουθούνται στα εργοστάσια της ανακύκλωσης, αλλά και την σύνδεση της ανακύκλωσης με την εκπαιδευτική και σχολική πραγματικότητα και την έννοια της έννοιας αυτής, μέσα από τα μάτια των μαθητών, με την παράθεση ζωγραφιών αλλά και συνεντεύξεων τους.

Με τον όρο ανακύκλωση, εννοούμε την διαδικασία με την οποία επαναχρησιμοποιούνται διάφορα υλικά ή οτιδήποτε αποτελεί γρήγορο αποτέλεσμα της

ανθρώπινης δραστηριότητας και το οποίο στη μορφή που είναι δεν αποτελεί πλέον αγαθό για τον άνθρωπο. Στη διαδικασία αυτή, συνήθως τα απορρίμματα, μετατρέπονται σε πρώτες ύλες, από τις οποίες παράγονται νέα προϊόντα. Μέρος τη διαδικασίας της ανακύκλωσης είναι η μετατροπή των επιβαρυντικών για το περιβάλλον υλικών σε λιγότερο ή και σε καθόλου βλαβερά. Μέσω αυτού του τρόπου λοιπόν, γίνεται ομαλότερη η επανένταξή τους στο φυσικό περιβάλλον, το οποίο ουσιαστικά ολοκληρώνει τη διαδικασία της ανακύκλωσης με φυσικό τρόπο. Στη σύγχρονη εποχή, η διαδικασία της ανακύκλωσης, αποτελεί μια θεμελιώδης έννοια της διαχείρισης των αποβλήτων. Τα ανακυκλώσιμα υλικά μπορεί να προέλθουν από διάφορες πηγές, συμπεριλαμβανομένου των σπιτιών, των υπηρεσιών αλλά και των βιομηχανιών. Επίσης, υπάρχουν διάφορες μορφές ανακύκλωσης, όπως η ανακύκλωση γυαλιού, χαρτιού, αλουμινίου, και άλλων μετάλλων όπως ο χαλκός, ο σίδηρος, ασφάλτου, κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, και πλαστικών. Επίσης, οι ηλεκτρικές συσκευές ωφέλιμο θα ήταν να ανακυκλώνονται, όχι μόνο για τη τοποθέτησή τους στους χώρους ταφής των απορριμμάτων, επιδρά αρνητικά στο περιβάλλον αλλά και γιατί επιβαρύνει την υγεία μας. (Wikipedia).

Σημασία της έννοιας της ανακύκλωσης:

- Μείωση απορριμμάτων
- Εξοικονόμηση ενέργειας και φυσικών πόρων
- Μείωση της ρύπανσης της ατμόσφαιρας, του εδάφους και των υδάτινων υπόγειων περιοχών.
- Εξοικονόμηση ενέργειας για την κατασκευή όλων των προαναφερθέντων προϊόντων.
- Ολοκληρώνεται με επιτυχία η μακροπρόθεσμη πτώση των τιμών, των προϊόντων καθώς δεν πραγματοποιείται εκ νέου η παραγωγή πρώτης ύλης.
- Δημιουργία ευχάριστης αίσθησης και ικανοποίησης για τη συμμετοχή στη βελτίωση του περιβάλλοντος και των συνθηκών ζωής.

2. Είδος μιντιακού προϊόντος

Η εκπαιδευτική ταινία «Δεν πετάμε, ανακυκλώνουμε», εντάσσεται στην κατηγορία του ντοκιμαντέρ, αφού η αληθοφάνεια, η αντικειμενικότητα, η τεκμηρίωση, η ακρίβεια, η πραγματικότητα, η δημιουργικότητα, η αυθεντικότητα αλλά και η αναπαράσταση είναι στοιχεία που δεν λείπουν από το ορισμό του ντοκιμαντέρ (Grierson, Lorentz, MacCann, Winston, Rosenthal) αλλά ούτε και από αυτή τη ταινία. Η συγκεκριμένη ταινία, όπως και τα ντοκιμαντέρ, ασχολείται με πραγματικές καταστάσεις, που αντικατοπτρίζουν κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις. Ειδικότερα, η παρούσα ταινία εντάσσεται στο είδος του επιμορφωτικού- εκπαιδευτικού ντοκιμαντέρ. Το είδος του επιμορφωτικού- διδακτικού – εκπαιδευτικού ντοκιμαντέρ έχει ως στόχο να προβάλλει καταστάσεις που επιδιώκουν να διδάξουν, να πληροφορήσουν αλλά και να ενημερώσουν τους θεατές για ένα συγκεκριμένο θέμα. Έτσι λοιπόν και το

συγκεκριμένο εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ, είναι με τέτοιο τρόπο σχεδιασμένο ώστε να προσφέρει γνώσεις και πληροφορίες για την έννοια της ανακύκλωσης, εστιάζοντας στο σύγχρονο πρόβλημα της ρύπανσης των πόλεων με σκουπίδια. Όσον αφορά τη δομή της αφήγησης θα λέγαμε, πως είναι μικτή βάσει διερεύνησης και δράσης. Με αυτό τον τρόπο, μπορεί σε κάποια σημεία να έχουμε αφήγηση ενός γεγονότος και σε άλλα επεξήγηση. Επίσης, υπάρχει ανάλυση των αφηγήσεων με σχετικές εικόνες ώστε να υπάρξει επεξήγηση, τεκμηρίωση αλλά και ανάλυση.

Η προφορική αφήγηση ή αλλιώς σπικάζ, αποτελεί μια από τις πιο δημοφιλή και χρήσιμη τεχνική που συναντάμε σε πολλά ντοκιμαντέρ, όπως και στο παρόν με τίτλο: «Δε πετάμε, ανακυκλώνουμε». Η τεχνική του σπικάζ, συμβάλλει στη γρήγορη έκθεση των πληροφοριών, ώστε η μετάδοση της πληροφορίας να επιτυγχάνεται μέσω του συνδυασμού του λόγου (της προφορικής αφήγησης) με επεξηγηματικές εικόνες για την καλύτερη κατανόηση του θέματος. Επιπλέον, η τεχνική του σπικάζ που τη συναντάμε συμβάλλει και στην κάλυψη των αφηγηματικών κενών του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού βίντεο, στην ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας, γύρω από την ανακύκλωση αλλά και στην ερμηνεία της εικόνας θα λέγαμε, καθώς η προφορική αφήγηση παράλληλα με την παράθεση των πλάνων λειτουργεί ως ένα επιπλέον σχόλιο στην ήδη υπάρχουσα εικόνα, χωρίς να κουράζει το θεατή εξηγώντας ξανά τα ήδη εικονιζόμενα συμβάντα. Αναμφισβήτητα, μπορούμε να ισχυριστούμε ότι μέσω του σπικάζ, της προφορικής δηλαδή αφήγησης που πραγματοποιείται στη συγκεκριμένη ταινία, εξοικονομούνται πόροι και χρόνος στην παραγωγή της, αφού οι απαιτήσεις της κινηματογραφικής κάλυψης μειώνονται αισθητά. Άλλο ένα στοιχείο που παρατηρείται στην ταινία και επιβεβαιώνει για ακόμη μια φορά ότι είναι ντοκιμαντέρ είναι η χρήση του γ'ενικού προσώπου κατά τη διάρκεια της προφορικής αφήγησης, η οποία προσδίδει μια αίσθηση αντικειμενικότητας, επιστημότητας, βεβαιότητας ή ακόμη και αυθεντίας.

Ένα επιπλέον στοιχείο που εντοπίζουμε στην ταινία μας και τη συναντάμε και σε αρκετά ντοκιμαντέρ, είναι η τεχνική της συνέντευξης. Πιο συγκεκριμένα, η προφορική συνέντευξη των παιδιών, λειτουργεί ως μια διαδικασία προσωπικού διαμοιρασμού των εμπειριών τους ενώ ταυτόχρονα μας δίνει την ευκαιρία να δούμε με μια άλλη ματιά ζητήματα που σχετίζονται με την ανακύκλωση με τη ματιά των παιδιών, προσδίδοντας παραστατικότητα και ζωντάνια στο βίντεο. Επίσης, η εναλλαγή της πλοκής ανάμεσα σε αφήγηση και συνεντεύξεις, των μαθητών του δημοτικού, οι οποίοι εκφράζουν την άποψή τους γύρω από την έννοια της ανακύκλωσης. Όσο αναφορά το παράδειγμα που λήφθηκε υπόψιν προκειμένου να δομηθεί αυτή η εκπαιδευτικού περιεχομένου ταινία, αυτό θα λέγαμε ότι ήταν κατά κύριο λόγο, η εκπαιδευτική ταινία με τίτλο: «Monachus-Monachus»,

(https://drive.google.com/file/d/1ZHbhLp2dW_1qsh1Du_GelK7xY6s77KeW/view), με ένα εμπλουτισμό με συνεντεύξεις των μαθητών.

Στόχος, του συγκεκριμένου ντοκιμαντέρ, είναι να αφυπνίσει τους μαθητές, γύρω από το μείζον ζήτημα της ρύπανσης του περιβάλλοντος με σκουπίδια. Επίσης, στοχεύει να τους ενημερώσει για το περιεχόμενο της έννοιας της ανακύκλωσης καθώς και τις

διαστάσεις της. Ταυτόχρονα, με την οριοθέτηση της βασικής έννοιας της ανακύκλωσης, προσφέρονται πληροφορίες για τις κατηγορίες των κάδων που υπάρχουν, καθώς και για το είδος των υλικών που αντιστοιχεί σε κάθε κάδο, ανάλογα με το χρώμα του. Επίσης, αναλύεται η διαδικασία που ακολουθείται στα εργοστάσια της ανακύκλωσης καθώς και προς το τέλος παρατίθενται ζωγραφιές και συνεντεύξεις των μαθητών, ώστε να πάρουν μια ιδέα και οι υπόλοιποι μαθητές για το πώς βλέπουν την έννοια της ανακύκλωσης οι συμμαθητές τους και ίσως να ευαισθητοποιηθούν σε κάποιο βαθμό.

3. Δομή της ταινίας

Ο τίτλος της συγκεκριμένης ταινίας είναι : « Δεν πετάμε, ανακυκλώνουμε!». Η διάρκεια της είναι περίπου 10-15 λεπτά και εντάσσεται στην κατηγορία του εκπαιδευτικού- διδακτικού – επιμορφωτικού ντοκιμαντέρ. Επιπλέον, βασική θεματική της είναι η περιγραφή της διαδικασίας της ανακύκλωσης καθώς και της σπουδαιότητάς της. Ακόμη, όσον αφορά το περιβάλλον που αξιοποιήθηκε προκειμένου να συλλεχθούν τα πλάνα, με στόχο την παραγωγή του συγκεκριμένου βίντεο ποικίλλει. Ειδικότερα, τραβήχτηκαν σκηνές από διάφορες περιοχές της Αθήνας, αλλά και της επαρχίας (Καμένα Βούρλα) με σκουπίδια, (δρόμους, παιδικές χαρές, πάρκα, πλατείες, χωματερές, θάλασσα, γήπεδα, σχολεία, λούνα παρκ, γέφυρες), με βασικούς συμμετέχοντες και πρωταγωνιστές βέβαια μαθητές του δημοτικού.

Παρακολουθώντας κάποιος το βίντεο παρατηρεί πως στο πρώτο κομμάτι του, παρουσιάζεται το μείζων πρόβλημα της ρύπανσης του φυσικού αλλά και του υδάτινου περιβάλλοντος, τονίζοντας το τόσο στα αστικά περιβάλλοντα όσο και στην επαρχία. Επιπλέον, πραγματοποιείται μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην έννοια της ανακύκλωσης. Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο μέρος της ταινίας, απαντάει σε ερωτήματα όπως:

- 1) Ποια χρονική περίοδο υιοθετήθηκε ως διαδικασία στην Ελλάδα, η ανακύκλωση;
- 2) Πως ορίζεται η ανακύκλωση ως έννοια;
- 3) Ποια είναι η σημασία – σπουδαιότητά της ανακύκλωσης;

Έπειτα, από τις απαντήσεις στα προηγούμενα ερωτήματα, στην πορεία εξέλιξης του βίντεο , πρόκειται να ακολουθήσει αναλυτική παρουσίαση των διαφορετικών χρωμάτων των κάδων καθώς και του είδους των σκουπιδιών που αντιστοιχούν σε κάθε χρώμα.

Περνώντας στο δεύτερο κομμάτι του βίντεο, παρουσιάζεται με λεπτομερή και αναλυτικό τρόπο, τα διαφορετικά στάδια της διαδικασίας της ανακύκλωσης, που λαμβάνουν μέρος στα εργοστάσια ανακύκλωσης. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται λόγος για τον αριθμό των εργοστασίων ανά περιοχές αλλά και για την ακριβή περιγραφή της διαδικασίας του διαχωρισμού των υλικών. Επιπλέον, ακολουθεί και περιγραφή

μερικών από τα προϊόντα που είναι δυνατόν να παράγουμε αξιοποιώντας ανακυκλώσιμα υλικά.

Προχωρώντας στο τρίτο κομμάτι του βίντεο, πραγματοποιείται μια σύνδεση της διαδικασίας της ανακύκλωσης με την εκπαιδευτική πραγματικότητα. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται μια αναφορά για το πώς παρουσιάζεται η έννοια της ανακύκλωσης μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια διάφορων μαθημάτων (π.χ. γλώσσα, μαθηματικά), με σκοπό βέβαια να πληροφορήσει τα παιδιά για την έννοια της ανακύκλωσης αλλά και για να τους καλλιεργήσει, μελλοντικά, την έννοια της περιβαλλοντικής συνείδησης. Επιπρόσθετα, κατά τη διάρκεια του τρίτου κομματιού του βίντεο, παρατίθενται συνεντεύξεις μαθητών, αλλά και ζωγραφιές τους γύρω από την έννοια της ανακύκλωσης.

Η παρούσα ταινία λοιπόν θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι είναι με τέτοιο τρόπο δομημένη, ώστε να μην κουράζει τον θεατή. Ξεκινάει λοιπόν με την παρουσίαση του τίτλου και με τη χρήση κατάλληλης μουσικής και μετά ακολουθεί η εισαγωγή και η παρουσίαση του προβλήματος της ρύπανσης, μέσω εικόνων αλλά και ερωτημάτων (Γνωρίζεις, όμως, ότι το πλαστικό μπουκάλι...2470 που συμβάλλουν στην προσέλκυση της προσοχής αλλά και στη πρόκληση προβληματισμού. Συνεχίζει με τη χρήση ρητορικών ερωτημάτων (Υπάρχει άραγε λύση...του περιβάλλοντος;), που στοχεύουν να προβληματίσουν το θεατή. Ακολουθεί, η οριοθέτηση της έννοιας της ανακύκλωσης, για την εισαγωγή του θεατή στο θέμα. Επίσης τονίζεται η αξία και τα οφέλη της ανακύκλωσης, ώστε να διευκολύνεται η οικοδόμηση τη γνώσης. Στη συνέχεια, στο δεύτερο μέρος δηλαδή της ταινίας, παρουσιάζονται αναλυτικά τα διαφορετικά χρώματα των κάδων καθώς και τα αντίστοιχα απορρίμματα που αντιστοιχούν σε κάθε κάδο. Έπειτα, πραγματοποιείται και μια σύντομη παρουσίαση των κάδων της νέας τεχνολογίας αλλά και του τρόπου συλλογής των απορριμμάτων. Επιπλέον, γίνεται μια αναλυτική παρουσίαση των διαφορετικών σταδίων της ανακύκλωσης. Προχωρώντας, γίνεται η χρήση κατάλληλης μουσικής και πραγματοποιείται μια σύνδεση με τη σχολική πραγματικότητα και πιο συγκεκριμένα γίνεται λόγος για το πώς παρουσιάζεται η ανακύκλωση μέσα από τα σχολικά βιβλία. Ακόμη, χρησιμοποιείται οπτικό υλικό από τα σχολικά εγχειρίδια άλλα ερωτήματα (π.χ. τι περιλαμβάνει μια σχολική τσάντα;), τα οποία διευκολύνουν την θέαση και ενεργοποιούν τη σκέψη του μαθητή. Προτού περάσουμε στο τελευταίο μέρος των συνεντεύξεων και των ζωγραφιών των παιδιών έχουμε τη χρήση κατάλληλης μουσικής και έπειτα ακολουθούν οι καρτέλες με τις ερωτήσεις και μετά οι απαντήσεις των παιδιών. Λίγο πριν την ολοκλήρωση του βίντεο, έχουμε την αλλαγή της μουσικής και την παράθεση των ζωγραφιών των παιδιών, βλέποντας έτσι την ανακύκλωση μέσα από τα μάτια τους.

4. Εκπαιδευτικός σχεδιασμός

Το θέμα της εργασίας μας είναι η ανακύκλωση. Το βίντεο μας είναι δομημένο σε 6 βασικές θεματικές διαστάσεις. Σε αυτές βασίζονται οι σκηνές της ταινίας αλλά και οι δραστηριότητες. Η πρώτη διάσταση είναι το μεγάλο ζήτημα της ρύπανσης των

σκουπιδιών στις πόλεις μας. Σκουπίδια σε δρόμους, σχολεία, δάση και ακτές καταγράφονται σε μεγάλες και μικρές πόλεις της χώρας μας. Στη δεύτερη διάσταση αναλύεται η σημαντικότητα της ανακύκλωσης στις μέρες μας και δίνεται και ο ορισμός της. Η τρίτη διάσταση αφορά τους κάδους ανακύκλωσης. Παρουσιάζονται αναλυτικά όλα τα χρώματα των κάδων, τι μπορούμε να πετάξουμε σε αυτούς. Στην τέταρτη διάσταση αναφέρονται τα εργοστάσια της ανακύκλωσης. Γίνεται εκτενής περιγραφή της διαδικασίας που ακολουθείται από την ώρα που τα ανακυκλώσιμα υλικά φτάνουν στα εργοστάσια μέχρι και το τελευταίο στάδιο της επεξεργασίας τους. Η πέμπτη διάσταση αναφέρεται στα προϊόντα που παράγονται από ανακυκλώσιμα υλικά ενώ στην έκτη και τελευταία διάσταση γίνεται αναφορά στην ανακύκλωση, στα πλαίσια του σχολικού περιβάλλοντος. Τέλος, παρατίθενται και συνεντεύξεις μικρών παιδιών, όπου απαντούν σε ερωτήσεις σχετικά με το τι είναι ανακύκλωση.

Αρχικά, το συγκεκριμένο βίντεο απευθύνεται σε μαθητές των τάξεων του δημοτικού, ως βασικός στόχος μας είναι να τους ευαισθητοποιήσουμε για την επιπτώσεις που θα σημειωθούν εάν δεν γίνει ανακύκλωση, με τη διαρκή συσσώρευση μεγάλου όγκου σκουπιδιών στο περιβάλλον. Όσον αφορά, τα τεχνικής φύσεως προαπαιτούμενα της προβολής της ταινίας, ισχυριζόμασταν πως είναι ένας προβολέας και υπολογιστής με καλή σύνδεση στο διαδίκτυο για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων.

Είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί, μέσω της μεθόδου project αλλά και αποσπασματικά σε μερικές υποενότητες της βασικής μας έννοιας, της ανακύκλωσης. Επίσης, η κεντρική θεματική της ανακύκλωσης, δύναται να συνδεθεί με αρκετά μαθησιακά αντικείμενα του φωτόδεντρου σχετικά με το περιεχόμενο και επιπλέον βίντεο από το διαδίκτυο. Αναφορικά με το επίπεδο ελέγχου του περιεχομένου, από τη πλευρά του χρήστη, είναι εύκολος θα λέγαμε επειδή υπάρχουν ήδη διαθέσιμοι υπερσύνδεσμοι στις δραστηριότητες, ενώ σε ορισμένα μόνο σημεία απαιτείται να επιλεγεί η έναρξη και η παύση του βίντεο.

Οι μαθησιακοί στόχοι άπτονται και των τριών τομέων μάθησης.

Γνώση

- Να ταξινομούν υλικά προς ανακύκλωση
- Να σχεδιάσουν μια πρωτότυπη αφίσα
- Να αναγνωρίζουν εικόνες ρύπανσης στην περιοχή όπου διαμένουν
- Να προσδιορίζουν τις θεματικές διαστάσεις της ανακύκλωσης

Δεξιότητα

- Να αποκωδικοποιούν την αφίσα της ταινίας
- Να αντιπαραβάλλουν απόψεις και να συνδιαλέγονται
- Να παραγάγουν πρωτότυπο κείμενο
- Να αναπτύξουν μια ιστορία μέσα από εικόνες

Στάση

- Να κατασκευάσουν την κυρία Άννα-κύκλωση
- Να κατασκευάσουν έναν κάδο ανακύκλωσης από ανακυκλώσιμα υλικά
- Να συνεργαστούν και να διατυπώσουν ερωτήματα αναφορικά με την ανακύκλωση και να δώσουν απαντήσεις

5. Εκπαιδευτικό υλικό

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες, που δημιουργήθηκαν ώστε να υποστηρίξουν την εκπαιδευτική αξιοποίηση της μικρού μήκους ταινίας «Δεν ανακυκλώνουμε, Πετάμε», υλοποιούνται τόσο δια ζώσης στη σχολική αίθουσα όσο και εξ αποστάσεως. Ο μαθητής λειτουργεί αυτόνομα ή συνεργαζόμενος με συμμαθητές του για την ολοκλήρωσή τους. Αυτές είναι εφικτό να αξιοποιηθούν παιδαγωγικά από μαθητές που φοιτούν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες είναι συνολικά 14 και διακρίνονται σε δραστηριότητες οπτικοακουστικές, γνωστικές, και συναισθηματικής ανάπτυξης. Κάθε μία δραστηριότητα εξυπηρετεί έναν ή περισσότερους μαθησιακούς στόχους. Για την ολοκλήρωση όλων των δραστηριοτήτων ο εκτιμώμενος συνολικός χρόνος είναι περίπου 5 διδακτικές ώρες (320 λεπτά). Τα μέσα που αξιοποιούνται είναι φυλλάδια, υλικά από το κολατσιό τους, ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής ή και βιντεοπροβολέας. Στον πίνακα παρουσιάζεται επίσης η αντιστοίχιση κάθε μαθησιακού στόχου με συγκεκριμένη δραστηριότητα, σκηνή ταινίας και διάσταση θέματος.

Σκηνή	Μαθησιακός στόχος	Διάσταση έννοια	Δραστηριότητα
1η 00:03- 02:03	Να παράξουν πρωτότυπο κείμενο (έκθεση ιδεών)	Ζήτημα της ρύπανσης των σκουπιδιών στις πόλεις	Με βάση το βίντεο που παρακολουθήσατε αλλά και όλα όσα γνωρίζετε από την καθημερινή σας ζωή, να γράψετε μια ‘έκθεση ιδεών για τις επιπτώσεις της ρύπανσης στο περιβάλλον και τους ανθρώπους. (45’)
2η 02:04- 03:07	Να συνδιαλέγονται και να εμπλέκονται σε διαδικασία διαλόγου	Σημασία της ανακύκλωσης	Μικροί δημοσιογράφοι: Θα χωριστείτε σε 2 ομάδες, η μία ομάδα ρωτάει την άλλη και η δεύτερη ομάδα προβάλλει ως λύση την ανακύκλωση. (40’)

3η 03:07- 5:15	Να κατασκευάσουν ένα κάδο ανακύκλωσης με ανακυκλώσιμα υλικά.	Κάδοι και προϊόντα (παρουσίαση και αντιστοίχιση)	Κάδοι ανακύκλωσης: Θα φέρετε από το σπίτι πλαστικά μπουκάλια και τενεκεδάκια. Θα κατασκευάσουμε με αυτά έναν κάδο ανακύκλωσης, στον οποίο θα πετάμε μόνο ότι ανακυκλώνεται. (40')
4η 05:16-06:35	Να εντοπίζουν τα στάδια της ανακύκλωσης.	Εργοστάσιο ανακύκλωσης/ Διαδικασία ανακύκλωσης	Πορεία ανακύκλωσης: Θα χωριστείτε σε 4 ομάδες και θα δημιουργήσετε το δικό σας διάγραμμα τοποθετώντας σε σωστή σειρά τα στάδια της ανακύκλωσης. (20')
5η 06:36-07:11	Να διακρίνουν ανακυκλώσιμα υλικά	Προϊόντα που παράγονται από ανακυκλώσιμα υλικά	Κατασκευή, Δεν πετάμε τίποτα: Αφού τελειώσετε το κολατσιό σας, τοποθετήστε ό,τι ανακυκλώνεται στη μεγάλη μαύρη σακούλα δίπλα στην έδρα. Την τελευταία ώρα θα αδειάσουμε τη σακούλα και θα επιλέξουμε ό,τι χρειάζεται για να κατασκευάσουμε την Κυρία Ανακύκλωση
6η 07:12- 09:37	Να δημιουργήσουν πρωτότυπο κείμενο.	Ανακύκλωση στα πλαίσια του σχολικού περιβάλλοντος.	Σύνθεση ποιήματος: Χωριστείτε σε ζευγάρια και με τις λέξεις “χαρτί, πλαστικό, κάδοι” φτιάξτε ένα μικρό ποίημα για την ανακοίνωση. Αν θέλετε μπορείτε και να το μελοποιήσετε.

6. Εκπαιδευτική Αξιοποίηση

Δραστηριότητα 1

Ταξινόμηση υλικών σε κάδους: Να κατατάξετε τα παρακάτω υλικά στους αντίστοιχους κάδους. (χαρτί, φλούδα από μπανάνα, πλαστικό μπουκάλι, εφημερίδα, μάσκα προσώπου μιας χρήσης)

Δραστηριότητα 2

Σύνθεση ποιήματος: Χωριστείτε σε τρεις ομάδες και με τις λέξεις «χαρτί, πλαστικό, κάδοι», φτιάξτε ένα μικρό ποιηματάκι για την ανακύκλωση. Στο τέλος θα το διαβάσετε σε όλη την τάξη κι αν θέλετε μπορείτε να το τραγουδήσετε.

Γράψτε το δικό σας ποίημα

Δραστηριότητα 3

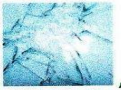
Κατασκευή: Δεν πετάμε τίποτα!! Αφού τελειώσετε με το κολατσιό σας, τοποθετήστε την ανακυκλώσιμη συσκευασία στην μεγάλη μαύρη σακούλα δίπλα στην έδρα. Την τελευταία ώρα θα αδειάσουμε τη σακούλα, θα δούμε τα υλικά και θα επιλέξετε ό,τι χρειάζεστε για να κατασκευάσετε την κυρία Αννα-Κύκλωση.

Δραστηριότητα 4

Σταυρόλεξο: Προσπαθήστε να λύσετε σωστά το σταυρόλεξο!!

ΟΝΟΜΑ : _____ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: _____

Το Σταυρόλεξο Της Ανακύκλωσης.....

1. Η φτιάχνεται από.....
2. Το είναι φτιαγμένο από
3. Τα φτιάχνονται από
4. Στον κάδο πετάμε , , και
5. Ο σταμάτησε να λειτουργεί. Πρέπει να αγοράσουμε καινούριες.....

Οι λέξεις που ψάχνεις:

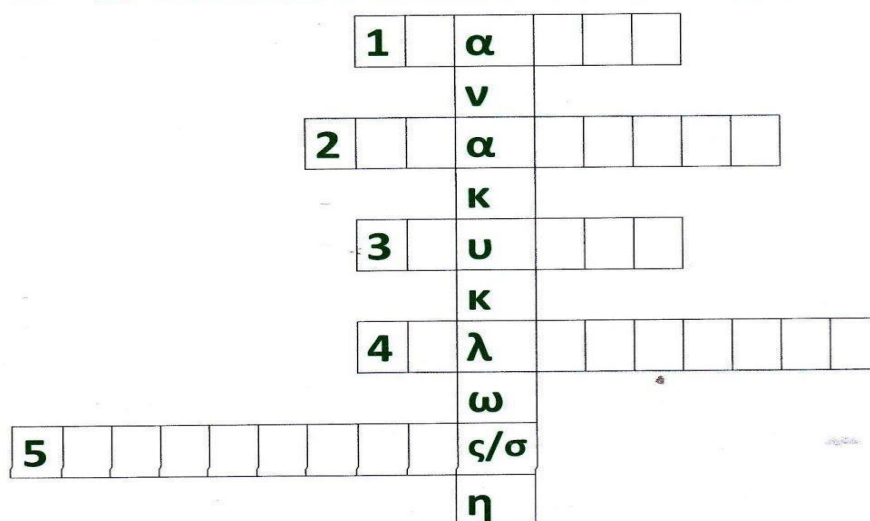
πλαστικό

χαρτί

μπαταρίες

γυαλί

αλουμίνιο

Δραστηριότητα 5

Κάδος Ανακύκλωσης: Το κάθε παιδί μπορεί να φέρει από το σπίτι του 2-3 πλαστικά μπουκάλια και τενεκεδάκια. Τα συλλέγουμε στην τάξη. Στην συνέχεια, θα κατασκευάσουμε έναν μεγάλο κάδο ανακύκλωσης και θα τον τοποθετήσουμε σε μια γωνία της τάξης.

Δραστηριότητα 6

Μικροί δημοσιογράφοι: Επιλέξτε ομάδα!! Κάποιοι από εσάς θα γίνουν για λίγο μικροί δημοσιογράφοι και θα ρωτούν τους συμμαθητές τους ερωτήσεις σχετικές με το πρόβλημα των σκουπιδιών αλλά και τη λύση της ανακύκλωσης.

7. Διαδικασία παραγωγής και υλοποίησης

Δεν έγινε παραγωγή αλλά δημιουργία ενός βίντεο αναρτημένο στο διαδίκτυο (Youtube). Η συνολική διαδικασία διήρκεσε 2,5 μήνες. Αρχικά, παρακολουθήσαμε τα παραδείγματα ταινιών του μαθήματος και τα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά και έπειτα βρήκαμε το θέμα με το οποίο θέλουμε να ασχοληθούμε (Ανακύκλωση). Στη συνέχεια γράψαμε τις θεματικές ενότητες και το σενάριο. Συλλέξαμε το υλικό, το οποίο αποτελείται πρωτίστως από δικά μας πλάνα(Ψυχικό, Κέντρο Αθήνας, Βριλήσσια, Καμένα Βούρλα) και προχωρήσαμε στις συνεντεύξεις των παιδιών. Τόσο τα πλάνα με τα σκουπίδια- κάδοι ανακύκλωσης όσο και οι συνεντεύξεις των παιδιών πραγματοποιήθηκαν με smartphone. Για τις συνεντεύξεις των παιδιών πήραμε την άδεια των γονέων τους. Αφού συγκεντρώσαμε όλο το υλικό διακρίνετε τις σκηνές και συμπληρώσαμε το storyboard.

Μετά προχωρήσαμε στην δημιουργία της αφίσας και του τρέιλερ. Για την αφίσα αξιοποιήθηκε η εφαρμογή canva και για το τρέιλερ και την ταινία η εφαρμογή openshot και imovie. Στο imovie συνθέσαμε τις επιμέρους ενότητες και κατόπιν, ενώθηκαν αυτές σε ένα ενιαίο βίντεο. Σε κάποια σημεία που θέλαμε να δώσουμε έμφαση επιλέξαμε πάγωμα καρέ (π.χ. 04:26) και σε άλλα αργή κίνηση(π.χ. 01:02- 01:30). Στις μεταβάσεις επιλέξαμε ολίσθηση δεξιά- αριστερά και σελίδα δεξιά- αριστερά. Στο τέλος έμεινε η μουσική και το σπικάζ. Μέχρι και την θεματική διάσταση 5 επιλέχθηκε πιο αργή και δραματική μουσική επειδή παρουσιάζεται το πρόβλημα και η λύση του και θέλαμε να προσθέσουμε ένα πιο σοβαρό ύφος σ' αυτό. Στο υπόλοιπο μέρος της ταινίας όπου παρουσιάζονται οι συνεντεύξεις, το ύφος είναι πιο χαλαρό και η μουσική πιο παιχνιδιάρικη. Με το μικρόφωνο που διαθέτει το imovie κάναμε εγγραφή φωνής και μουσικής για την εκφώνηση.

Το πρόγραμμα που χρησιμοποιήσαμε (imovie) έχει πολλές δυνατότητες. Προκειμένου να επιτευχθεί το προσδοκώμενο αποτέλεσμα χρειάστηκαν 2-3 προσπάθειες καθώς δεν υπήρχε προγενέστερη εξοικείωση.

Αναντίρρητα, η όλη διαδικασία μας έμαθε πως να κάνουμε μοντάζ, ποια πλάνα να χρησιμοποιούμε ανάλογα την έμφαση που θέλουμε να δώσουμε, ποια παιδαγωγικά χαρακτηριστικά πρέπει να έχει μια εκπαιδευτική ταινία, ποια είναι τα χαρακτηριστικά του ντοκιμαντέρ, πώς να γράφουμε το storyboard και πώς να χειριζόμαστε εργαλεία παραγωγής οπτικοακουστικού υλικού.

Συμπεράσματα

Ο αρχικός στόχος αυτής της εργασίας ήταν να δημιουργηθεί μια ταινία που θα απευθύνεται σε μαθητές μικρής ηλικίας και έχει διπλό σκοπό. Αφενός να ευαισθητοποιήσει απέναντι στο μεγάλο περιβαλλοντικό πρόβλημα των σκουπιδιών, αφετέρου να ενημερώσει για την ανακύκλωση και να καταδείξει με ποιο τρόπο πραγματοποιείται αυτή πριν και αφού φτάσουν τα υλικά στα εργοστάσια. Η μουσική και οι εικόνες που επελέγησαν ενίσχυσαν αυτό τον στόχο.

Παράλληλα, έγινε προσπάθεια σύνδεσης με την σχολική ύλη και πραγματοποιήθηκαν κάποιες συνεντεύξεις με μαθητές δημοτικού για να διερευνήσουμε τις γνώσεις (ή την απουσία σχετικών γνώσεων) παιδιών αυτής της ηλικίας και την σχέση τους με την ανακύκλωση. Καταλήξαμε στο ότι τα περισσότερα παιδιά γνώριζαν τι είναι η ανακύκλωση, αλλά δεν ανακύκλωναν τόσο συχνά.

Θα μπορούσαμε ίσως, αν δουλεύαμε εκ νέου σε αυτή την εργασία, να συμπεριλάβουμε και άλλες συνεντεύξεις για μια πληρέστερη εικόνα ή και να πραγματοποιήσουμε τις ίδιες συνεντεύξεις πριν και μετά την προβολή του βίντεο, για να ελέγξουμε αν κατακτήθηκε η σχετική γνώση ή όχι, και σε ποιο βαθμό.

Αυτό που αποκομίσαμε από την διαδικασία είναι ότι τα παιδιά είναι πρόθυμα να βοηθήσουν το περιβάλλον, να κάνουν ανακύκλωση, ειδικά αν τους δείξουμε πώς μπορεί να γίνει αυτό, κάτι στο οποίο αποσκοπεί και το ντοκιμαντέρ που φτιάξαμε.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Δημοπούλου Μ., Ζόμπολας Τ., Μπαμπίλα Ε., Σκαναβή Κ., Φρατζή Α., & Χατζημιχαήλ Μ., (2013). *Μελέτη Περιβάλλοντος Β' Δημοτικού, βιβλίο δασκάλου*. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεις Διόφαντος.
- Δημοπούλου Μ., Ζόμπολας Τ., Μπαμπίλα Ε., Σκαναβή Κ., Φρατζή Α., & Χατζημιχαήλ Μ., (2013). *Μελέτη Περιβάλλοντος Β' Δημοτικού, βιβλίο μαθητή*. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεις Διόφαντος.
- Κόκοτας Π., Αλεξόπουλος Δ., Μαλαμίτσα Α., Μαντάς Γ., Παλαμαρά Μ., & Παναγιωτάκη Π., Πηλιούρας Π., (2013). *Μελέτη Περιβάλλοντος Δ' Δημοτικού, βιβλίο δασκάλου*. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεις Διόφαντος.
- Κόκοτας Π., Αλεξόπουλος Δ., Μαλαμίτσα Α., Μαντάς Γ., Παλαμαρά Μ., & Παναγιωτάκη Π., Πηλιούρας Π., (2013). *Μελέτη Περιβάλλοντος Δ' Δημοτικού, βιβλίο μαθητή*. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεις Διόφαντος.
- Μπαμπάλης, Δ. (2018). *Μια παιδαγωγική πρόταση διαθεματικής προσέγγισης της ανακύκλωσης στο Δημοτικό σχολείο*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ανάκτηση από: https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/18593/TEΛΙΚΗ_Διπλωματική_Δημήτρης_Μπαμπάλης.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2003). *Διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών και αναλυτικά προγράμματα σπουδών υποχρεωτικής εκπαίδευσης*. Ανακτήθηκε από: <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>
- Πλακίτση Α., Κοντογιάννη Α., Σπυράτου Ε., Μανώλη Β., Μπάλλα Ε., & Στρατάκης Ι., (2013). *Μελέτη Περιβάλλοντος Α' δημοτικού , βιβλίο δασκάλου*. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεις Διόφαντος.
- Πλακίτση Α., Κοντογιάννη Α., Σπυράτου Ε., Μανώλη Β., Μπάλλα Ε., & Στρατάκης Ι., (2013). *Μελέτη Περιβάλλοντος Α' δημοτικού , βιβλίο μαθητή*. Αθήνα: Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεις Διόφαντος.
- Τσίγκα, Μ. (2011). *Διερεύνηση του βαθμού εμπλοκής , των στάσεων και των προθέσεων μαθητών/τριών δημοτικού Ε' και ΣΤ' τάξης αναφορικά με την ανακύκλωση ηλεκτρονικών συσκευών*. Αριστοτέλειο πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ανάκτηση από <http://ikee.lib.auth.gr/record/127544/files/GRI-2011-7422.pdf>

Πίνακας ταινίας

 Ανακυκλώνουμε, δεν πετάμε! Εκπαιδευτικό Ντοκιμαντέρ Διευοργηθεί στο πλαίσιο του μαθήματος «Ανάπτυξη Ψηφιακού Οπτικοακουστικού Υλικού» του Ε/ΜΣ «Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός Διαδικτυακής (Online) Εκπαίδευσης» Βιβλίων Αλιβίζος (Λοΐζος) Σοφός καθηγητής Γεννησιγίου Αγίου Αθήνα, Ιούλιος 2021	Τίτλος ταινίας	Ανακυκλώνουμε, δεν πετάμε!
	URL ταινίας	https://youtu.be/szxtFF-ufXU
	Τρέιλερ ταινίας	https://youtu.be/moIHBOD-CnY
	Είδος ταινίας	Εκπαιδευτικό ντοκιμαντέρ
	Χώρα	Ελλάδα
	Έτος	2021
	Διάρκεια σε λεπτά	12:48
	Γλώσσα	Ελληνικά
	Υπότιτλοι	Αγγλικοί
	Ηλικιακή Ομάδα	Στ' Δημοτικού
	Τόπος	Αθήνα- Καμένα Βούρλα
	Τίτλος ΠΜΣ	Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός & Διαδικτυακή Εκπαίδευση
	Τίτλος μαθήματος	Ανάπτυξη Ψηφιακού Οπτικοακουστικού Υλικού
	Όνομα Διδάσκοντος	Αλιβίζος (Λοΐζος) Σοφός
	Εκπαιδευτικό θέμα	Ανακύκλωση
Περίληψη Το ντοκιμαντέρ ενημερώνει τους μαθητές για το σημαντικό πρόβλημα των σκουπιδιών των πόλεων (και όχι μόνο). Επιπρόσθετα, παρουσιάζει την λύση αυτού του προβλήματος, την ανακύκλωση, και όλες τις πτυχές αυτής.		